

Кредит-Рейтинг

а/с 921, Київ, 01024, Україна
тел/факс: +380 (44) 490 2550, 490 2554
e-mail: office@credit-rating.com.ua
<http://www.credit-rating.com.ua>

Рейтинговий звіт CHER 011-005 short

про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	боргове зобов'язання Черкаської міської ради
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Тип боргового зобов'язання:	відсоткові облигації
Обсяг випуску:	65 000 000 грн.
Відсоткова ставка:	10,0% річних
Термін обігу:	після реєстрації ДКЦПФР звіту про результати розміщення облигацій та видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облигацій впродовж 5 років
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	12.10.2007 р.
Дата оновлення:	28.10.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaBBB
Прогноз:	стабільний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу боргового зобов'язання Черкаської міської ради

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Історія кредитного рейтингу

Дата	12.10.2007 р.	19.06.2008 р.	12.12.2008 р.	12.06.2009 р.	28.10.2009 р.
Рівень рейтингу	uaBBB	uaBBB	uaBBB	uaBBB	uaBBB
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Черкаської міської ради підтримується:

- низьким рівнем прямого боргового навантаження на бюджет міста: станом на 01.07.2009 р. боргове навантаження складає 1,1% до запланованого на 2009 рік з урахуванням змін обсягу доходної частини бюджету м. Черкас без урахування трансфертів;
- перевищенням основних показників економічного розвитку міста в розрахунку на одного мешканця над відповідними середніми показниками по країні: обсягу реалізації промислової продукції – у 2,9 рази, обсягу інвестицій в основний капітал – на 25,2%, обсягу роздрібного товарообороту – на 67,8%.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Черкаської міської ради підтримується:

- наявністю дотації вирівнювання з Державного бюджету, співвідношення обсягу якої до запланованого на 2009 рік обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складає 3,0%;
- погіршенням ситуації на ринку праці міста у I півріччі 2009 року: скороченням середньооблікової чисельності зайнятих (на 4,4% порівняно з 2008 роком) та зменшенням рівня середньомісячної заробітної плати (на 2,1% порівняно з 2008 роком) за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить близько 70%);
- уповільненням темпів зростання доходної частини бюджету міста у 2009 році, що зумовлюється погіршенням соціально-економічного розвитку міста;
- високим рівнем зношеності об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури і житлового фонду міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зрушення, що відбувалися протягом I півріччя 2009 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Черкас, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Черкаської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2004-2008 рр. та I півріччя 2009 року наведено у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Черкас¹

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року	Темп зростання, %
Чисельність населення, тис. осіб	294,0	293,0	291,9	290,9	289,4	288,5	99,7
Рівень зареєстрованого безробіття, %	2,2	2,1	2,0	1,5	2,4	3,5	145,8
Середньомісячна заробітна плата, грн.	602,9	810,8	1 052,0	1 321,8	1 748,2	1 711,1	97,9
Заборгованість за заробітною платою станом на кінець періоду, млн. грн.	6,1	5,6	6,3	5,6	15,0	16,1	107,1
Питома вага середньооблікової кількості працівників у загальній чисельності населення, %	30,7	31,5	32,5	32,7	32,9	31,5	95,9
Обсяг реалізації продукції промисловості, млн. грн. (у фактичних цінах)	3 410,9	3 303,5	5 378,8	7 984,3	12 617,9	5 487,7	89,1
Роздрібний товарооборот, млн. грн.	706,1	895,1	1 150,2	1 670,0	2 633,9	1 092,4	98,02
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	700,8	932,3	1 265,6	2 196,0	2 359,8	424,3	45,3
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	57,1	38,9	41,3	106,0	122,5	170,8	139,5
Обсяги житлового будівництва, тис. кв. м	24,5	32,1	48,5	47,5	50,4	36,6	208,5
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. дол. США	490,6	512,3	697,7	900,5	1 493,0	236,4	37,5

Джерело: Виконавчий комітет Черкаської міської ради

Населення міста, трудові ресурси та ринок праці

Протягом аналізованого періоду чисельність наявного населення м. Черкас зменшилась на 0,9 тис. осіб і станом на 01.07.2009 р. склала 285,5 тис. осіб. Як і у попередніх періодах, у I півріччі 2009 року у м. Черкасах спостерігалось як механічне, так і природне скорочення населення.

Кризові явища в економіці України негативно впливали на ситуацію на ринку праці м. Черкас у січні-червні 2009 року. Загальна кількість зайнятих протягом I півріччя 2009 року зменшилась на 4,2 тис. осіб, або на 4,4%, а рівень зареєстрованого

¹ деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

² У порівнянних цінах

безробіття у місті станом на 01.07.2009 р. уперше за останні 5 років перевищив середнє значення по країні. Крім того, адміністрації підприємств та організацій міста продовжували практику застосування вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Наслідки промислово-фінансової кризи негативно вплинули на динаміку доходів населення міста. Так, середньомісячна заробітна плата у Черкасах у протягом січня-червня 2009 року зменшилась порівняно з 2008 роком на 2,1% і склала 1 711,1 грн., що було на 5,6% менше, ніж у середньому по країні. Найвищі темпи скорочення оплати праці спостерігалися за такими видами економічної діяльності як «Будівництво», «Державне управління» «Промисловість» та «Транспорт та зв'язок».

З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуючими видами економічної діяльності у м. Черкасах є «Промисловість», «Освіта» та «Державне управління». Бюджету міста Черкас характерний помірний рівень галузевої диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб.

Обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у м. Черкасах протягом січня-червня 2009 року збільшився на 7,1% і станом на 01.07.2009 р. склав 16,1 млн. грн. Співвідношення обсягу заборгованості з обсягом середньомісячного загальноміського фонду заробітної плати за I півріччя 2009 року залишається на помірному рівні – 10,2%.

Промисловість

Фінансовим результатом діяльності підприємств міста Черкас у січні-травні 2009 року став збиток загальною сумою 194,3 млн. грн., а прибутковими були 55,6% підприємств. Найбільші суми збитку були отримані підприємствами торгівлі, будівництва та надання послуг.

Основними платниками податків є галузі «Промисловість» та «Державне управління». З огляду на те, що питома вага податків, які сплатили у I півріччі 2009 року 20 основних підприємств-платників до міського бюджету, становить близько 37,6% загального обсягу доходів бюджету міста без урахування трансфертів, можна зробити висновок, що доходна база міського бюджету є помірною, не має податкової залежності від певного підприємства чи групи компаній.

Промисловий комплекс м. Черкас у I півріччі 2009 року демонстрував зменшення обсягів реалізації промислової продукції, темпи скорочення реалізації продукції промисловими підприємствами міста (у фактичних цінах) у січні-червні 2009 році становили 89,1% (загальнодержавний показник 75,9%). У розрахунку на одного мешканця м. Черкас обсяг реалізації промислової продукції у місті у I півріччі 2009 року залишався більшим за середнє значення по країні (у 2,9 рази).

Збереження та поглиблення кризових явищ у світовій та вітчизняній економіці суттєво впливатиме на соціально-економічний розвиток та бюджетну забезпеченість м. Черкас. Промислові підприємства міста є найбільшими роботодавцями регіону та основними платниками податків та зборів до бюджету міста.

Слід зазначити, що сукупна питома вага найбільших за обсягами відрахувань до місцевого бюджету податків і зборів підприємств промислового комплексу міста складає менше ніж 25,0% доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів. Зважаючи на це, можна зазначити, що для бюджету м. Черкас характерним є помірний рівень галузевої диверсифікації доходної частини загального фонду.

Інвестиційна активність

У I півріччі 2009 році обсяг капіталовкладень в економіку міста продовжив скорочуватись. Зокрема, обсяг інвестицій в основний капітал, освоєний підприємствами м. Черкас у січні–червні 2009 року, зменшився (у порівняних цінах) порівняно з показником аналогічного періоду попереднього року, на 54,7%. У розрахунку на одного мешканця обсяг інвестицій в основний капітал у I півріччі 2009 року, як і в попередніх періодах, є вищим за середній показник по країні в цілому.

Протягом I півріччя 2009 року в м. Черкасах було введено в експлуатацію 36,6 тис. кв. м житла, що у 2,1 рази більше, порівняно з січнем–червнем 2008 року. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в I півріччі 2009 року в експлуатацію житла, на відміну від попередніх періодів, перевищує середнє значення по країні за відповідний період (у 2,6 рази) та складає 126,8 кв. м.

У I півріччі 2009 році на ринку нерухомості м. Черкас спостерігається поглиблення негативних явищ, викликаних фінансово-економічною кризою, внаслідок чого спостерігається: згорання розробки нових проектів, призупинення проектів, що перебували на початковій стадії, затримки з введенням в експлуатацію об'єктів та скорочення кількості зайнятих у будівельній галузі на 0,3 тис. осіб.

Іноземні інвестиції

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 170,8 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця майже в 1,4 рази менше за середній показник по країні. У звітному періоді, як і у попередніх роках, найпривабливішими для іноземного інвестування у м. Черкасах залишаються харчова промисловість, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, целюлозно-паперова промисловість та сільське господарство.

До економічного комплексу міста надійшли іноземні інвестиції з 36 країн світу. Найбільші за обсягами іноземні інвестиції надійшли зі Сполученого Королівства,

Кіпру, Німеччини, Сполучених Штатів Америки та Російської Федерації на які припадає 95,5% загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку міста.

Зовнішньоекономічна діяльність

Слід зазначити, що у I півріччі 2009 року, внаслідок світової фінансової кризи, відбулось скорочення обсягів зовнішньоекономічної торгівлі, на 62,5%, порівняно з аналогічним періодом 2008 року. Скорочення обсягу зовнішнього товарообороту забезпечено зменшенням як експорту, так і імпорту. Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту у розрахунку на одного мешканця за результатами 2008 року залишається більшим за середнє значення по Україні.

Через перевищення темпів скорочення товарного імпорту підприємств м. Черкас відповідного показника за експортом товарів, сальдо зовнішньої торгівлі на відміну від 2008 року набуло позитивного значення, а коефіцієнт покриття імпорту експортом становив 2,1.

У товарній структурі експорту найбільшу питому вагу мають поставки добрив, органічних хімічних сполук та зерна. В структурі імпортованої продукції переважають транспортні засоби, механічне обладнання, папір та картон, та вироби з дорогоцінних металів.

Торгівля, громадське харчування та сфера послуг

Протягом I півріччя 2009 року негативні наслідки фінансово-економічної кризи вплинули на купівельну спроможність мешканців Черкас, що призвело до скорочення обсягів роздрібного товарообороту (з врахуванням ресторанного господарства) в місті на 2,09%. У січні-червні 2009 року роздрібний торговельний оборот (з врахуванням ресторанного господарства) на одного мешканця міста Черкаси на 67,8% перевищив середнє значення по країні.

Перевищення показників роздрібного товарообороту у м. Черкасах над загальнодержавними показниками свідчить про вищі за середні по країні реальні доходи населення, у тому числі ті, що перебувають поза межами офіційної статистики та надалі є резервом для розширення бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб.

Погіршення ситуації на споживчому ринку в Черкасах негативно впливає на наповнення бюджету міста. За результатами січня-червня 2009 року надходження від плати за торговий патент та ринкового збору скоротились, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, на 25,7% та 8,7% відповідно.

Житлове та комунальне господарство міста

Основними проблемами, пов'язаними з функціонуванням житлово-комунального господарства м. Черкас у I півріччі 2009 року, залишаються проблеми наявності заборгованості споживачів за житлово-комунальні послуги, необхідність поліпшення фінансового стану підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста та необхідність здійснення значних капітальних вкладень у відновлення інженерної інфраструктури та капітальний ремонт житлового фонду й інших об'єктів житлово-комунального господарства.

Протягом аналізованого періоду у місті переглядалися тарифи на тепlopостачання та з утримання будинків та прибудинкових територій. Станом на 01.07.2009 р. ступінь покриття тарифами собівартості надання житлово-комунальних послуг складає 82,0–100,0%. Відшкодування різниці між затвердженими тарифами та фактичною собівартістю на надання житлово-комунальних послуг у I півріччі 2009 року з бюджету міста не здійснювалось.

Загальна сума простроченої заборгованості населення за житлово-комунальні послуги впродовж 2008 року збільшилась на 9,2 млн. грн., до 29,0 млн. грн. Збільшення відбулося за рахунок зростання заборгованості за всіма видами послуг. Обсяг простроченої заборгованості за житлово-комунальні послуги у розрахунку на одного мешканця м. Черкас перебуває на помірному рівні і дорівнює 100,5 грн. на одну особу.

Протягом I півріччя 2009 року місто не здійснювало капітальних видатків на оновлення міського комунального електротранспорту.

Земельні ресурси та комунальна власність

Черкаська міська рада міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. Продаж земельних ділянок та об'єктів комунальної власності залишається основним джерелом отримання коштів на фінансування капітальних видатків бюджету міста Черкас. За результатами I півріччя 2009 року питома вага надходжень від операцій з комунальним майном (продаж, оренда, користування) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 17,6% (15,6% у I півріччі 2008 року).

Впродовж січня–червня 2009 року було реалізовано 11 земельних ділянок загальною площею 2,4 га та вартістю продажу 3 863,3 тис. грн., а також 9 об'єктів загальною площею 1,4 тис. кв. м та вартістю 3 099,0 тис. грн. Рівень виконання річного плану на 2009 рік з урахуванням змін за надходженнями до бюджету розвитку становили 14,6%, а порівняно з I півріччям 2008 року обсяг надходжень зріс на 8,1%. Слід зазначити, що в м. Черкасах у I півріччі 2009 року приватизація комунальної власності на відміну від 2007-2008 рр. проводилась виключно шляхом викупу

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на майно комунальної власності та земельні ділянки, що спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, буде характерна для м. Черкас і у другій половині 2009 року. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес реалізації програм капітального розвитку.

Обсяг надходжень до бюджету міста Черкас у I півріччі 2009 року, порівняно з січнем–червнем 2008 року, від оренди майна комунальної власності та від оренди землі зросли відповідно на 20,8% та 2,1% рази. Незначному збільшенню обсягів надходжень сприяло запровадження у квітні 2008 року нових методик розрахунку розміру орендної ставки комунального майна та земель комунальної власності.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Черкас було представлено у форматі бюджетного балансу.

Бюджет м. Черкас протягом 2007-2008 рр. та I півріччя 2009 року у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	Загаль- ний фонд	Спеціаль- ний фонд	2007 рік	Загаль- ний фонд	Спеціаль- ний фонд	2008 рік	Загаль- ний фонд	Спеціаль- ний фонд	I півріччя 2009 року
Податкові надходження	260 436,1	7 211,7	267 647,7	352 169,2	7 962,0	360 131,2	168 318,8	3 614,2	171 933,0
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	12 058,9	20 917,3	32 976,3	19 967,6	32 486,2	52 453,7	11 151,2	15 582,6	26 733,8
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	127 399,3	34,4	127 433,7	133 570,4	58 929,2	192 499,6	60 391,0	13 588,0	73 979,0
Операційні надходження всього	399 894,2	28 163,4	428 057,7	505 707,1	99 377,4	605 084,5	239 861,1	32 784,8	272 645,9
Поточні видатки	266 530,5	23 125,5	289 656,0	338 952,6	31 611,0	370 563,6	180 949,4	15 620,1	196 569,5
Субсидії та поточні трансферти	107 787,9	2 556,3	110 344,2	151 295,5	60 135,6	211 431,1	64 000,7	15 817,3	79 818,0
Операційні видатки всього	374 318,4	25 681,8	400 000,2	490 248,1	91 746,6	581 994,7	244 950,2	31 437,4	276 387,5
Операційний баланс	25 575,8	2 481,6	28 057,5	15 459,0	7 630,8	23 089,8	-5 089,1	1 347,4	-3 741,7
Фінансовий дохід	630,8	0,0	630,8	1 320,4	24,9	1 345,4	312,4	13,2	325,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	625,0	0,0	625,0	625,0	0,0	625,0	330,8	0,0	330,8
Фінансовий баланс	5,8	0,0	5,8	695,4	24,9	720,4	-18,4	13,2	-5,2
Поточний баланс	25 581,6	2 481,6	28 063,2	16 154,4	7 655,7	23 810,2	-5 107,5	1 360,6	-3 746,8
Капітальні надходження	0,0	16 539,9	16 539,9	0,0	22 054,3	22 054,3	18,3	4 487,6	4 505,9
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	5 407,0	5 407,0	0,0	4 556,2	4 556,2	0,0	3 711,0	3 711,0
Капітальні надходження всього	0,0	21 946,9	21 946,9	0,0	26 610,5	26 610,5	18,3	8 198,6	8 216,9
Капітальні видатки	4 086,0	14 576,8	18 662,9	6 809,5	22 865,7	29 675,3	811,4	3 101,7	3 913,1
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	8 945,2	9 361,4	18 306,7	5 975,0	8 800,1	14 775,0	1 474,1	4 576,7	6 050,8
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	5 407,0	0,0	5 407,0	4 556,2	0,0	4 556,2	3 711,0	0,0	3 711,0
Капітальні видатки всього	18 438,3	23 938,2	42 376,5	17 340,7	31 665,8	49 006,5	5 996,5	7 678,4	13 674,9
Капітальний баланс	-18 438,3	-1 991,4	-20 429,6	-17 340,7	-5 055,3	-22 396,0	-5 978,2	520,2	-5 458,0
Баланс після капітальних видатків	7 143,3	490,3	7 633,6	-1 186,2	2 600,4	1 414,2	-11 085,7	1 880,8	-9 204,8
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	1 874,1	-2,5	1 871,6	1 888,3	-61,4	1 826,9	283,2	-13,0	270,2
Профіцит/дефіцит	5 269,3	492,8	5 762,0	-3 074,6	2 661,9	-412,7	-11 368,9	1 893,9	-9 475,0
Фінансування	-5 269,3	-492,8	-5 762,0	3 074,6	-2 661,9	412,7	11 368,9	-1 893,9	9 475,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради

Виходячи з наведених вище даних, за результатами виконання бюджету у I півріччі 2009 року операційний баланс бюджету міста Черкаси набув від'ємного значення (-12,2 млн. грн.). Це зумовлено скорочення темпів зростання податкових надходжень за умови високих темпів зростання обсягу поточних видатків бюджету міста. Слід зазначити, що аналогічна ситуація біла характерна і для першої половини 2007-2008 рр.

Утворення негативного сальдо операційного балансу відбулося внаслідок низького виконання річного плану на 2009 рік з урахуванням змін за основними джерелами наповнення загального фонду бюджету міста. Рівень виконання річного плану в аналізованому періоді за надходженнями зі сплати податку з доходів фізичних осіб,

плати за землю, плати за торговий патент, єдиного податку та місцевих податків та зборів не перевищував 39,0–46,7%.

Зважаючи на те, що обсяги доходів бюджету міста, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів у 2009 році, поступають відповідним видаткам, бюджет м. Черкас як і у 2006-2007 рр. отримує дотацію вирівнювання з Державного бюджету. Протягом I півріччя 2009 року з Державного бюджету надійшло 5,0 млн. грн., або 44,3% від запланованого на рік. При цьому співвідношення дотації вирівнювання до фактично виконаного обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складало 3,0%.

Через невідповідність строків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду бюджету м. Черкас, у I півріччі 2009 року, як і протягом 2004-2008 рр., виконання бюджету міста супроводжувалося тимчасовими касовими розривами, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Протягом останніх 4 років їх обсяг не мав сталої динаміки, а за результатами січня–червня 2009 року загальна сума короткотермінових позичок, що залучалися з єдиного казначейського рахунку, складає 75,8 млн. грн., що на 60,3% більше за показник аналогічного періоду 2008 року. Середньострокові позички протягом I півріччя 2009 року бюджетом міста з єдиного казначейського рахунку не залучались.

Слід зазначити, що у I півріччі 2009 року, як і у 2006-2008 рр., з метою зменшення навантаження на бюджет Черкаська міська рада здійснює активні операції з тимчасово вільними залишками спеціального фонду бюджету міста шляхом їх розміщення на депозит у банківських установах. Внаслідок цього, протягом січня–червня 2009 року містом було додатково отримано 325,6 тис. грн. відсоткових платежів за користування тимчасово вільними бюджетними коштами, що на 28,6% менше за надходження у I півріччі 2008 року. У той же час скорочення обсягів відсоткових платежів за одночасної необхідності здійснювати видатки пов'язані з виплатами відсоткових платежів за випусками облігацій внутрішньої місцевої позики м. Черкас призвели до негативного значення фінансового балансу міста в аналізованому періоді.

У зв'язку з суттєвим зменшенням обсягу надходжень до бюджету розвитку у I півріччі 2009 року, обсяг капітальних видатків, здійснених у січні-червні поточного року, є значно меншим, порівняно з попередніми бюджетними періодами. Відповідно, негативний капітальний баланс бюджету міста Черкас у I півріччі 2009 року був меншим, ніж у попередні роки.

Загалом бюджет міста Черкас за підсумками I півріччя 2009 року було виконано з дефіцитом обсягом 9 475,0 тис. грн. При цьому дефіцит загального фонду бюджету склав 11 368,9 тис. грн., тоді як спеціальний фонд бюджету було виконано з профіцитом обсягом 1 893,9 тис. грн.

Дефіцит, що утворився за наслідками виконання загального фонду бюджету міста у I півріччі 2009 року, було покрито за рахунок залучення короткострокових позичок з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів та за

рахунок зміни залишків на рахунках місцевих бюджетів. Станом на 01.07.2009 р. обсяг заборгованості за залученими позичками склав 7 851,0 тис. грн.

Показник ліквідності бюджету міста за загальним фондом за підсумками виконання бюджету міста у I півріччі 2009 року був низьким – 0,7% (у I півріччі 2008 року – 1,0%). Показник ліквідності за спеціальним фондом за підсумками виконання бюджету у I півріччі 2009 року залишався на високому рівні – 22,7% (у I півріччі 2008 року – 33,8%).

Виконання доходної частини бюджету м. Черкас

Продовження кризових явищ в економіці України мали подальший вплив на уповільнення темпів зростання доходної частини бюджету міста. Зокрема протягом I півріччя 2009 року темп зростання доходів бюджету міста без урахування трансфертів уповільнився, порівняно з відповідним бюджетним періодом 2008 року, на 44,4 в. п. і склав 102,2%.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Черкас у I півріччі 2009 року, як і у попередніх періодах, були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

Погіршення соціально-економічного розвитку міста, що відбулося під впливом поглиблення наслідків промислово-фінансової кризи у країні, негативно позначилося на обсягах надходжень до бюджету переважної більшості доходів.

До загального фонду бюджету м. Черкас у I півріччі 2009 року надійшло доходів без урахування трансфертів обсягом 179,8 млн. грн. (на 3,5% більше, порівняно з відповідним періодом минулого року). Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за доходами загального фонду бюджету м. Черкас без урахування трансфертів за підсумками I півріччя було виконано на 47,1%, у тому числі за закріпленими доходами на 45,8% та за власними доходами – на 52,2%. Слід зазначити, що затверджений на 2009 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Черкас було виконано на 45,8%.

Податок з доходів фізичних осіб продовжує формувати основну частину закріплених доходів загального фонду бюджету міста. Порівняно з виконанням у I півріччі 2008 року, фактично виконаний обсяг податку в аналізованому періоді є на 3,2% меншим. Скорочення бази оподаткування, зменшення чисельності зайнятих у промисловості, будівельному комплексі, торгівлі та у фінансовій діяльності та зменшення рівня середньомісячної заробітної плати в аналізованому періоді вплинуло на динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб у I півріччі 2009 року.

Для бюджету м. Черкас характерним є високий рівень залежності надходжень податку з доходів фізичних осіб у частині найбільших платників податку – на 10 найбільших платників у I півріччі 2009 року припадало 44,3% загального обсягу надходжень податку з доходів фізичних осіб.

Збільшення обсягу доходів, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, підтримується зростанням обсягу надходжень переважної більшості джерел наповнення власних доходів за виключенням місцевих податків та зборів. Крім того, в I півріччі 2009 року, як і у попередніх бюджетних періодах, до загального фонду бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за доходами спеціального фонду без урахування трансфертів та коштів, що передаються з однієї частини бюджету до іншої, за підсумками I півріччя 2009 рік було виконано на 34,0%, на що вплинув низький рівень виконання уточненого плану за надходженнями до бюджету розвитку, податку з власників транспортних засобів та трансфертів з Державного бюджету.

Динаміка надходжень до бюджету розвитку у I півріччі 2009 року свідчить про значне зменшення попиту на земельні ділянки та об'єкти комунальної власності, у зв'язку з падінням ділової активності у місті, що спричинено загальною негативною макроекономічною динамікою у країні. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити виконання програм соціально-економічного розвитку міста Черкас.

Рівень виконання річного плану за офіційними трансфертами у I півріччі 2009 року становив 42,1%, на що вплинув низький рівень перерахування до спеціального фонду бюджету міста окремих соціально орієнтованих субвенцій з Державного бюджету. У поточному році місто отримує з Державного бюджету дотацію вирівнювання, обсяг якої у I півріччі 2009 року становив 44,3% від запланованого на рік.

Виконання видаткової частини бюджету м. Черкас

Порівняно з I півріччям 2008 року, обсяг видатків (без врахування коштів, що передаються із загального фонду в спеціальний) у I півріччі 2009 року збільшився на 8,2%, здебільшого, за рахунок збільшення видатків за галузями бюджетної сфери, що зумовлено зростанням оплати праці працівників бюджетних установ та витрат на комунальні послуги. За результатами звітного періоду з бюджету міста здійснено видатків обсягом 286 952,4 тис. грн., що складає 45,8% від затвердженого з врахуванням змін плану на 2009 рік.

Рівень виконання річного плану у січні-червні 2009 року за фінансуванням галузей бюджетної сфери та соціального захисту в цілому відповідає динаміці, що склалася у попередніх відповідних бюджетних періодах, проте спостерігається низький рівень виконання уточненого річного плану за окремими видатковими статтями, віднесеними до основних. Це пов'язано із низькими темпами наповнення бюджету міста в цілому, зокрема до бюджету розвитку міської ради. Внаслідок цього місто не має можливості здійснювати капітальні видатки, у т. ч. на оновлення міської інфраструктури, у запланованих обсягах.

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, як і в попередніх періодах, має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу, культуру та мистецтво та фізичну культуру та спорт (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, сягає 82,0%.

Недовиконання у повному обсязі планових обсягів видатків за окремими видатковими статтями бюджету, віднесеними до основних, мало наслідком збільшення обсягу кредиторської заборгованості бюджету міста до 29,1 млн. грн. станом на 01.07.2009 р., погашення якої створюватиме додаткове навантаження на бюджет міста.

Виконання видаткової частини бюджету міста Черкас у I півріччі 2009 року характеризується зростанням питомої ваги поточних видатків (до 95,2%) в цілому та закріплених статей зокрема (до 91,5%), що звужує можливості міста щодо розпорядження бюджетними коштами у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Місто вчасно та у повному обсязі виконує план своїх зобов'язань з обслуговування боргу.

Боргові зобов'язання міста

Станом на 01.07.2009 р. обсяг консолідованого боргу м. Черкас, без урахування кредитної угоди між КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» та ЄБРР, становить 46 852,8 тис. грн. та складається з:

- 12 851,0 тис. грн. – прямі боргові зобов'язання бюджету м. Черкас;
- 1 938,7 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що утримуються за рахунок загального та спеціального фондів бюджету м. Черкас;
- 32 063,1 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств міста.

Прямий борг м. Черкас станом на 01.07.2009 р. дорівнює 12 851,0 тис. грн. Пряме боргове навантаження бюджету міста Черкас³ у I півріччі 2009 року становило 1,1%, що є низьким показником.

³ співвідношення обсягу прямого боргу до уточненого плану доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг випуску відсоткових облігацій Черкаської міської ради підтверджено на рівні uaBBB, прогноз «стабільний».

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

**Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів**

О.І. Луценко

Додатки

Бюджет м. Черкаси у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Податкові надходження	110 346,3	141 440,6	187 016,5	267 647,7	360 131,2	171 933,0
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	16 156,3	18 035,3	23 353,3	32 976,3	52 453,7	26 733,8
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	43 571,8	72 175,5	162 620,2	127 433,7	192 499,6	73 979,0
Операційні надходження всього	170 074,4	231 651,4	372 990,0	428 057,7	605 084,5	272 645,9
Поточні видатки	113 324,7	169 068,7	223 376,2	289 656,0	370 563,6	196 569,5
Субсидії та поточні трансферти	55 650,7	55 930,6	134 230,0	110 344,2	211 431,1	79 818,0
Операційні видатки всього	168 975,4	224 999,3	357 606,2	400 000,2	581 994,7	276 387,5
Операційний баланс	1 099,0	6 652,1	15 383,8	28 057,5	23 089,8	-3 741,7
Фінансовий дохід	9,1	0,2	309,1	630,8	1 345,4	325,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	646,6	625,0	625,0	330,8
Фінансовий баланс	9,1	0,2	-337,5	5,8	720,4	-5,2
Поточний баланс	1 108,1	6 652,3	15 046,3	28 063,2	23 810,2	-3 746,8
Капітальні надходження	5 959,9	4 616,9	8 991,2	16 539,9	22 054,3	4 505,9
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	6 389,5	556,4	1 427,8	5 407,0	4 556,2	3 711,0
Капітальні надходження всього	12 349,4	5 173,3	10 419,0	21 946,9	26 610,5	8 216,9
Капітальні видатки	15 970,6	6 225,8	12 102,6	18 662,9	29 675,3	3 913,1
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	6 661,4	7 704,5	7 508,3	18 306,7	14 775,0	6 050,8
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	6 389,5	556,4	1 427,9	5 407,0	4 556,2	3 711,0
Капітальні видатки всього	29 021,5	14 486,7	21 038,8	42 376,5	49 006,5	13 674,9
Капітальний баланс	-16 672,1	-9 313,4	-10 619,8	-20 429,6	-22 396,0	-5 458,0
Баланс після капітальних видатків	-15 564,0	-2 661,1	4 426,5	7 633,6	1 414,2	-9 204,8
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	359,0	519,3	1 679,9	1 871,6	1 826,9	270,2
Профіцит/дефіцит	-15 923,0	-3 180,4	2 746,6	5 762,0	-412,7	-9 475,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради

Фінансування бюджету м. Черкаси, тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Профіцит/дефіцит	-15 923,0	-3 180,4	2 746,6	5 762,0	-412,7	-9 475,0
Фінансування	15 923,0	3 180,4	-2 746,6	-5 762,0	412,7	9 475,0
зміна залишків	15 923,0	-1 819,6	-2 746,6	1 621,8	-6 971,2	7 820,5
залишок на початок року	18 205,7	2 282,7	4 102,3	6 848,9	5 227,0	12 198,2
залишок на кінець року	2 282,7	4 102,3	6 848,9	5 227,0	12 198,2	4 377,7
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	-7 383,9	7 383,9	-6 167,2
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	7 159,2	30 681,9	121 875,1	7 352,5
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	7 159,2	38 065,8	114 491,3	13 519,7
Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7 851,0
Одержано	13 700,0	81 303,0	69 200,1	43 182,3	54 477,7	75 872,4
Повернено	13 700,0	81 303,0	69 200,1	43 182,3	54 477,7	68 021,4
Фінансування за рахунок інших банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Одержано позик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернено позик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	5 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Запозичення	0,0	5 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші розрахунки	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-29,3

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради